

PÄIVÄHOIDON HYGIENIAOPAS

Lapsen

Perheen

Henkilöstön

Hyvinvointia varten

Laadittu 22.5.2014
Hyväksytty sosiaali- ja terveyslautakunnassa 26.8.2014 / 86 §

Sisältö

1. Minkä vuoksi hygieniaohjeita tarvitaan?.....	4
1.1 Lasten infektiot	4
1.2 Antibioottien käyttö	4
2. Hyvä hygienia päivähoitossa – yleistä	4
2.1 Hygieniaavastuu.....	4
2.2 Hygieniaopas.....	5
2.3 Tarkastukset	5
2.4 Yhteistyö vanhempien kanssa	5
3. Yleinen puhtaus	5
3.1 Henkilöstön työvaatteet.....	5
3.2 Kynnet, sormukset, kellot	5
3.3 Lasten vaatteet.....	6
3.4 Siivous.....	6
3.5 Hiekkalaatikko.....	6
3.6 Rooliasut.....	7
3.7 Eritetahrojen desinfektio.....	7
4. Käsihygienia.....	7
4.1 Hyvän käsihygienian edellytykset.....	7
4.2 Käsienpesu saippualla ja vedellä.....	8
4.3 Käsidesinfektio.....	8
4.4 Suojakäsineiden käyttö.....	9
5. Hygienia ruokailutilanteissa.....	9
5.1 Yleistä elintarvkehygieniasta.....	9
5.2 Ruokapöytä.....	10
5.3 Ruoan jakaminen – lasten osallistuminen jakamiseen.....	10
5.4 Hygienia ruokailtaessa.....	10
5.5 Vesipullo / vesikuppi.....	10
5.6 Hampaidenpesu.....	10
6. Hygienia yskittäessä, aivastettaessa.....	11
7. Wc-käyntien hygienia – wc-toimet	11
7.1 Lapset jotka käyvät wc:ssä itsenäisesti.....	11
7.2 Pottaikäiset.....	11
7.3 Vaippaikäiset.....	12

8. Hygienia päivälevolla...	12
8.1 Vuodevaatteet.....	12
8.2 Tutin käyttö.....	12
9. Hygienia leikeissä.....	13
10. Lapsen sairastuessa.....	13
11. Epidemiaepäily.....	14
12. Suolistoinfektiot.....	14
13. Streptokokkien aiheuttamat infektiot, ryhmä A.....	14
14. Moniresistentin bakteerin kantajat.....	14
15. Päätäit, syyhypunkki, kihomadot.....	15
16. Veren välityksellä tarttuvat infektiot.....	15

Liitteet

Liite 1.	Tietoa päivähoidossa olevan lapsen vanhemmille (sis. sairaiden lasten eristysajat)
Liite 2.	Käsihygienia, kuva
Liite 3.	Eritetahradesinfektio
Liite 4.	Käsidesinfektiotekniikka
Liite 5.	Tietoa päätäiden hoidosta

1. Minkä vuoksi hygieniaohjeita tarvitaan?

Päivähoidon päätavoite on edistää lapsen hyvinvointia ja terveyttä suotuisassa kasvuympäristössä, mikä on myös lapsen perusoikeus. Päivähoidossa olevat lapset leikkivät ja viettävät aikaa tiiviisti yhdessä samoissa tiloissa. On osoitettu, että etenkin alle kolmevuotiaat päivähoidossa olevat lapset sairastuvat usein tartuntatauteihin. Päivähoidon päivittäinen toiminta edellyttää, että lapsi on terve, ts. jaksaa osallistua leikkeihin ja puuhiin. Päivittäisten tehokkaiden hygieniakäytäntöjen avulla voidaan ehkäistä ja vähentää lasten tartuntatauteja, myös epidemioita, joissa sairastuvat sekä lapsi, perhe että henkilöstö. Infektioriskien vähentäminen päivähoidossa on tärkeää lasten, perheen ja henkilöstön kannalta. Sillä on myös kansantaloudellista merkitystä. Tämä hygieniaopas on tarkoitettu päiväkotien ja perhepäivähoidon henkilöstön käsikirjaksi infektioriskien vähentämiseen päivähoidossa.

1.1 Lasten infektiot

Lasten sairastumisen yleisimpänä syynä ovat lyhytaikaiset infektioaudit. Tavallisimpia ovat ylähengitystieinfektiot, ripuli, silmätulehdukset ja välikorvatulehdukset. Päivähoidossa voi esiintyä ripulin, vesirokon, loisten (päätäit, syyhypunkki) sekä A-streptokokin aiheuttamia epidemioita. Lisäksi lapset voivat olla myös oireettomia bakteerien ja virusten kantajia, mutta levittää kuitenkin tartuntoja, kuten moniresistenttejä bakteereja, salmonellaa, EHEC:iä, tuberkuloosia ym. Monet infektioaudit tarttuvat ja leviävät ennen oireiden ilmenemistä. Useimmat infektiot tarttuvat kosketus- tai pisaratartunnan kautta. Sen vuoksi on tärkeää, että päivittäisiä hygieniakäytäntöjä noudatetaan, että tartuntatiet osataan katkaista ja että kaikki tarkkailevat varhaisia infektio-oireita. Infektioaudit tarttuvat usein etenkin vaippaikäiset ja alle kolmevuotiaat lapset. Infektioriski lisääntyy lapsiryhmien koon kasvaessa.

1.2 Antibioottien käyttö

Antibioottien käyttö lisääntyy pikkulasten sairastelun myötä. Runsas antibioottien käyttö kehittää antibioottiresistenssin, ts. bakteerikannat kehittyvät vastustuskykyisiksi antibiooteille, mikä saattaa johtaa vaikeahoitoisiin infektioihin.

2. Hyvä hygienia päivähoidossa - yleistä

Hyvään hygieniaan kuuluu tartuntojen leviämisen ja infektioiden syntymisen ehkäisy jokaisella lapsella päivittäin, infektiotilanteesta riippumatta. Jokaisessa yksikössä tulee olla kirjalliset hygieniaohjeet. Koko henkilöstön (myös sijaisten, harjoittelijoiden ym.) tulee saada koulutusta ja perusteellinen perehdytys hygieniaan sekä tutustua yksikön kirjallisiin hygieniaohjeisiin.

2.1 Hygieniaavastuu

Jokainen työntekijä on osaltaan vastuussa hygieniaohjeiden noudattamisesta. Vanhemmille tiedotetaan hygieniakäytännöistä ja he osallistuvat infektioiden torjuntaan noudattamalla annettuja ohjeita. Hygienia-asioissa ja epidemiaepäilyissä päivähoito tekee yhteistyötä perusterveydenhuollon nimetyn terveydenhoitajan tai tartuntasuojavastaavan tai terveystarkastuksen kanssa. Päivähoidon hygienian kehittämiseksi päiväkodit voivat nimetä hygieniaavastuu- ja hygieniayhdyshenkilöitä.

2.2 Hygieniaopas

Hygieniaopas on apuväline infektioiden torjuntaan päivittäisessä päivähoitotyössä. Infektioiden torjunnan ja hygienian tulee kuulua osana päivittäiseen toimintaan infektiotilanteesta riippumatta. Yksiköissä tulee olla selkeät hygieniaohjeet ja suunnitelma mahdollisten epidemioiden varalta. Hygieniaopas sopii hyvin käytettäväksi uusien työntekijöiden perehdyttämiseen.

2.3 Tarkastukset

Terveystarkastus hyväksyy ja tarkastaa päivähoiton yksiköt. Terveystarkastajat tekevät säännöllisiä hygienia-tarkastuksia.

2.4 Yhteistyö vanhempien kanssa

Päivähoidossa olevien lasten vanhemmat joutuvat olemaan usein pois töistä sairaan lapsen hoitamista varten. Päivähoidon yksikköjen hygieniakäytännöt lasten infektioiden vähentämiseksi paranevat huomattavasti vanhempien ja päivähoitoyksikön tehdessä yhteistyötä. Huolellinen tiedotus ja keskinäinen luottamus on tärkeää. Yhteistyö voi koskea mm. seuraavaa:

- uudet perheet saavat tietoa yksikön hygieniakäytännöistä
- vanhemmat huolehtivat lapsen käsienspesusta saippualla ja vedellä aamulla päiväkotiin tullessa
- vanhemmat vastaavat tutin ja unilelun puhdistamisesta suositusten mukaisesti
- vanhemmat vastaavat siitä, että päivähoiton yksikköön tuotavat lelut puhdistetaan etukäteen ja jälkeenpäin

Ks. liite 1. *Tietoa päivähoitossa olevan lapsen vanhemmille*

3. Yleinen puhtaus

3.1 Henkilöstön työvaatteet

Henkilöstön vaatetuksen tulee olla tarkoituksenmukainen ja helposti puhdistettava. Työvaatteita säilytetään ja ne vaihdetaan yksikössä. Yksikkökohtainen työasu on suositeltava. Työasu vaihdetaan usein ja aina sen likaantuessa. Lyhythivainen työasu mahdollistaa hyvän käsihygienian. Työasuun ei kuulu somisteita, jotka saattavat aiheuttaa vammoja.

3.2 Kynnet, sormukset, kellot

Pitkien kynsien sekä sormusten, kellojen ym. alle kertyy runsaasti mikrobeja, ja ne estävät käsien tehokkaan puhdistamisen ja desinfektion. Lisäksi korut ja pitkät kynnet saattavat raapia ja vahingoittaa lapsia. Hygienianäkökohtien vuoksi korujen, sormusten ym. käyttö ei ole sallittua työaikana. Näkyviä kasvolävistyksiä ei suositella infektiio- ja tapaturmariskin vuoksi. Kynsien tulee olla lyhyet. Kynsilakan tulee olla ehjä. Vanha kynsilakka kerää mikrobeja. Rakennekynnet ovat mikrobien kasvualusta, joten ne eivät kuulu hoitotyöhön.

Ks. liite 2. *Käsihygieniä, kuva*

3.1 Lasten vaatteet

Lasten vaatteita säilytetään niille merkityissä paikoissa. On suositeltavaa, että jokaisella lapsella on oma hylly/kaappi. Vaatteita ei saa sekoittaa keskenään ja eri lasten vaatteiden välillä on oltava riittävä etäisyys. Pipokauden aikana pipoja suositellaan säilytettäväksi takinhihoissa. Lisäksi lasten tulee välttää pipojen lainaamista toisiltaan.

3.2 Siivous

Päivittäisessä päivähoitotoiminnassa pinnoille ja ympäristöön kertyy paljon likaa. Lika sisältää normaaleja mikrobeja, mutta lika ja pöly saattavat sisältää myös tartuttavia mikrobeja. Lika muodostaa kasvu- ja ravintoalustan mikrobeille. Sen vuoksi yksikön pinnat on siivottava huolellisesti. Siivoamalla huolellisesti riittävän usein voidaan vähentää mikrobien määrää ja siten ehkäistä niiden lisääntymistä ja tartunnan leviämistä. Siivousvälin arvioinnissa otetaan huomioon likaisuusaste, lasten ikä ja se, kuinka usein tilaa käytetään.

Siivouksessa kiinnitetään erityistä huomiota kosketuspintoihin, ts. pintoihin joita kosketetaan usein, sekä märkätiloihin, kuten

- wc-tilat, etenkin wc-istuin, potat
- ovenkahvat
- hanat
- pöytätasot
- tuolien käsinojat
- valokatkaisijat
- näppäimistöt, matkapuhelimet
- lelut
- muut paikat, joita lapset/työntekijät koskettavat usein
- eritteet

Ks. tarkemmat siivousohjeet siivouskansiosta.

3.5 Hiekkalaatikko

On suositeltavaa, että hiekkalaatikko peitetään käytön jälkeen kannella tai suojapeitteellä kissojen ja muiden pieneläinten ulosteiden välttämiseksi. Päivittäin ennen hiekkalaatikon käyttöä tarkistetaan, ettei hiekkassa ole viiltäviä tai pistäviä esineitä. Hiekkalaatikoiden hiekka suositellaan vaihdettavaksi vuosittain.

3.6 Rooliasut

Lasten roolileikeissä käyttämät vaatteet tulee puhdistaa säännöllisesti, vähintään kaksi kertaa vuodessa sekä tarvittaessa.

3.7 Eritetahrojen desinfektio

Eritteitä ovat veri, uloste, virtsa, lima ym. muut kehon nesteet. Eritteet sisältävät runsaasti mikrobeja ja muodostavat hyvän kasvualustan, ts. paikan jossa mikrobit lisääntyvät nopeasti. Tartuntojen leviämisen ehkäisemiseksi on tärkeää poistaa erite välittömästi. Jokaisessa yksikössä tulee olla menettelyohje eritetahrojen poistamiseksi. On suositeltavaa käyttää korja, jossa on eritetahrojen poistamiseen tarvittavat välineet. Korja säilytetään tietyssä paikassa poissa lasten ulottuvilta. Jokainen käyttäjä vastaa korin täyttämistä.

Eritetahroja poistettaessa käytetään aina kertakäyttöisiä suojakäsineitä.

Eritetahrojen desinfiointikori sisältää suojakäsineet (vinyyli), paperisia käsipyyhkeitä, roskapusin, eritteiden desinfektioaineen (esim. kloori) ja käsihuuhteen.

Desinfektioliuos sekoitetaan ohjeiden mukaisesti. Seoksen käyttöaika merkitään pulloon näkyvästi. Lisätietoja siivouskansiossa.

Ks. liite 3. *Eritetahradesinfektio*

4. Käsihygieniä

Mikrobit (bakteerit, virukset) leviävät helposti paikasta toiseen käsien kautta. Huolellinen käsihygieniä on tehokkain tapa vähentää infektioita ja ehkäistä tartuntojen leviämistä. Hygieniä voidaan parantaa kannustamalla käsienpesuun ja tehostamalla sitä sekä lisäksi näyttämällä, miten käsienpesu suoritetaan. Lapsille opetetaan, **miten** ja **milloin** kädet tulee pestä, ja aikuiset vastaavat siitä, että päivähoitolaisten käsihygieniä toteutuu parhaalla mahdollisella tavalla. Käsienpesun tehostamiseksi voidaan käyttää tarvittaessa käsihuhdetta esim. epidemioiden aikana. Ks. käsidesinfektion kohdasta.

4.1 Hyvän käsihygienian edellytykset

2.9.2014 I:\Miljöhälsövarlden\Hälsöinspektion\2. Information\Till kunder enligt hälsoskyddslagen\Dagvård\Hygienguide\FI\Hygienguide inom dagvården fi.docx

Hyvän käsihygienian edellytyksenä on, että työaikana ei käytetä sormuksia, koruja ja kelloja. Sekä lapsilla että henkilöstöllä tulee olla lyhyet ja puhtaat kynnet. Kynsien alla oleva lika vaikeuttaa käsihygieniaa. Rakennekynsiin kerääntyy runsaasti mikrobeja, minkä vuoksi niitä ei suositella käytettäväksi työpaikalla. Henkilöstö käyttää lyhythihaista työasua. Toistuva käsiinpesu kuivattaa ihoa. Sen vuoksi käsivoiteen säännöllinen käyttö ja käsien hoitaminen on tärkeää. Hoidetut kädet antavat hyvän suojan ja helpottavat mikrobien poistamista. Mikrobit tarttuvat helpommin rohtuneeseen ja rikkiinäiseen ihoon.

4.2 Käsiinpesu saippualla ja vedellä

Käsiinpesu saippualla ja vedellä on tehokas tapa poistaa tauteja aiheuttavia mikrobeja käsistä. Aikuisen opettaa lapselle, miten kädet tulee pestä ja valvoo, että käsiinpesu suoritetaan oikein.

- suositellaan saippua-annostelijan ja seinätelineen käyttöä
- täyttöpulloja käytettäessä pullo tulee puhdistaa ennen jokaista täyttöä ja kuivata päivittäin. Palasaippuaa ei käytetä.
- käsien kuivaamiseen käytetään aina paperipyyhkeitä. Kangaspyyhkeitä ei pidä käyttää.

Sekä henkilöstö että lapset pesevät kädet saippualla ja vedellä

- päivähoitopaikkaan tullessa/sieltä lähdettäessä – vanhemmat voivat auttaa lapsiaan
- ulkoilun jälkeen sisälle tullessa
- ennen ruoan jakamista tai ruokailua
- pöydän pyyhkimisen jälkeen
- niistämisen jälkeen tai työntekijän autettua lasta niistämisessä
- wc-käyntien jälkeen, vaipanvaihdon jälkeen
- eritetahrojen poistamisen/siivoamisen jälkeen
- sairastuneen lapsen kanssa leikkimisen tai hänen hoitamisensa jälkeen

Käsiinpesutekniikka

- kastele kädet juoksevan veden alla
- ota riittävästi saippuaa käsiin – 1-2 pumppausta
- pese huolellisesti hieromalla kämmeniä yhteen siten, että ne puhdistuvat joka puolelta – noin minuutin ajan
- huuhtelee huolellisesti
- kuivaa kädet paperipyyhkeeseen
- sulje hana paperipyyhkeen avulla

4.3 Käsideseinfektio

Erityistilanteissa (esim. vaipanvaihdon jälkeen, ennen ruokailua, retkillä) ja mahdollisten epidemioiden aikana voidaan henkilöstön ja päivähoitolaisten käsienpesun täydennyksenä käyttää alkoholipohjaisia käsihuuhteita (etanoli, vähintään 70 %). Lasten käsihuuhteen käyttöä tulee aina valvoa. **Alkoholi on pikkulapsille myrkyllistä nautittuna.** Aikuinen annostelee käsihuuhteen lapsille.

Alkoholipitoisia aineita säilytetään lasten ulottumattomissa ja poissa avotulen läheisyydestä. Turvallisuusohjeiden noudattaminen on tärkeää.

- alkoholipitoista käsihuuhdetta käytetään kuiviin käsiin
- likaiset kädet pestään ensin tavallisesti saippualla ja vedellä. Kädet pyyhitään täysin kuiviksi.
- kämmeniin annostellaan riittävä määrä käsihuuhdetta.
Lapsille yksi pumppaus, aikuisille 1-2 pumppausta
- ainetta hierotaan käsiin, sormenpäihin ja kämmeniin kunnes kädet ovat kuivuneet, n. 30 sek.
Desinfektioaika = haihtumisaika

Ks. liite 4. *Käsideseinfektiotekniikka*

4.4 Suojakäsineiden käyttö

Suojakäsineitä käytetään estämään käsien likaantuminen eritteistä. Saatavilla on eri materiaaleista valmistettuja ja erilaatuisia suojakäsineitä. Suojakäsinepakkausta säilytetään seinätelineessä suojassa roiskeilta ja auringonvalolta.

Suojakäsineet

- tulee olla kestävä, puuterioimattomat, helposti puettavat. Suositellaan vinyyliekäsineitä (ei lateksia)
- toimenpidekohtaiset - käytetään vain yhtä lasta tai tehtävää varten
- ei pestä - ei desinfektoida
- käytetään aina eritteitä kosketettaessa ja poistettaessa (uloste, veri, oksennus, lima ym.)
- suositellaan käytettäväksi wc-tilanteissa, vaipanvaihdossa ja aina kun lapsella on ripuli
- tärkeää, ettei käytetyillä käsineillä liata ympäristöä
- kertakäyttötuote, joka heitetään roskiin heti käytön jälkeen, kaatopaikkajätettä
- käytön jälkeen kädet pestään saippualla ja vedellä tai käytetään käsihuuhdetta

5. Hygienia ruokailutilanteissa

5.1 Yleistä elintarvikehygieniasta

Bakteereja ja viruksia on kaikkialla ympäristössämme ja elintarvikkeet sisältävät luontaisesti eräitä mikro-organismeja. Myös keitettyssä/paistetussa ruoassa saattaa olla mikro-organismeja. Sen vuoksi

ruoan oikeanlainen käsittely sitä jaettaessa ja tarjoiltaessa on tärkeää ruokamyrkytysriskin vähentämiseksi:

- lämpimän ruoan tulee olla tarjoiltaessa vähintään 60-asteista ja kylmän ruoan enintään 12-asteista
- ruokia ei pidä säilyttää lämpimänä yli neljää tuntia kuivumisen ja ruokamyrkytysriskin vuoksi
- ruokaa tulee pitää esillä mahdollisimman lyhyen ajan
- tarjoilusta jäänyt ylimääräinen ruoka on hävitettävä lukuun ottamatta leipää ja voita yms.
- on erityisen tärkeää, että ruoan tarjoiluun osallistuva henkilö huolehtii henkilökohtaisesta hygieniastaan, pesee kätensä riittävän usein ja käyttää aina käsihuuhdetta, jos osallistuu lastenhoitoon tarjoilun aikana

5.2 Ruokapöytä

- Tarjoilutaso pyyhitään ennen ruokien sijoittamista sille, mutta pelkkä kevyt pyyhkiminen ei puhdistaa kunnolla. Myös ruokapöydät (pöytätasot ja reunat) ja tuolit (myös selkä- ja käsinojat) pyyhitään ennen ruoan tarjoilua ja sen jälkeen. Paras siivousteho on mikrokuituliinalla. Pöytäpyyhe on vaihdettava riittävän usein, jotta se on puhdas. Kostealla pyyhkeellä saa paremman siivoustuloksen kuin märällä (jos pyyhkimisestä jää jälkiä, pyyhe on liian märkä). Pöytäpyyhkeet pestään pesukoneessa.

5.3 Ruoan jakaminen - lasten osallistuminen jakamiseen

- ruoan jakaa ja tarjoilee yksi työntekijä, ei lapsi
- lapset voivat osallistua astioiden ja ruokailuvälineiden keräämiseen
- isommat, omatoimisuutta opettelevat lapset voivat ottaa ruoan itse aikuisen valvoessa hygienian säilymistä
- apulaisina toimineet lapset pesevät ja kuivaavat kätensä huolellisesti sekä ennen tehtävää että sen jälkeen
- käsihuuhdetta käytetään aina, kun työntekijä osallistuu lastenhoitoon tarjoilun aikana
- retkiä suunniteltaessa on varmistettava, että mukaan otettava ruoka sietää olosuhteita ja että sen nauttiminen on tarpeeksi hygieenistä (kädet voidaan pestä/saatavilla on käsihuuhdetta).

5.4 Hygienia ruokailtaessa

- lapsia tulee opettaa käyttämään vain omia ruokailuvälineitä ja syömään omalta lautaselta
- tämä on erityisen tärkeää, jos jollakin lapsista on elintarvikeallergioita/keliakia tai lisäaineyleherkkyys yms.

5.5 Vesipullo / vesikuppi

- lapsilla on henkilökohtaiset, nimellä merkityt vesipullot / vesikupit
- vesipulloja/-kuppeja säilytetään erillään toisistaan, lasten ulottumattomissa, ei wc-tiloissa

- juomavettä ei oteta wc-tilojen käsienspesualtaan hanasta

5.6 Hampaidenpesu

- hampaat pestään kotona, ei päiväkodissa
- lapset voivat saada ksylitolipurukumin /ksylitolipastillin, jos vanhemmat niin haluavat

6. Hygienia yskittäessä, aivastettaessa

Useat infektiot tarttuvat yskittäessä tai aivastettaessa syntyvien pisaroiden välityksellä, esim. influenssa ja ylähengitystieinfektiot. Sen vuoksi on tärkeää opettaa lapsille, miten yskittäessä, aivastettaessa ja niistettäessä toimitaan.

- yskitään, aivastetaan kyynärtaipeeseen – ei muita ihmisiä kohti
- niistetään paperinenäliinaan – käytetään tarpeeksi paksuja kertakäyttönenäliinoja
- nenäliina heitetään roskeen heti käytön jälkeen – ei säilytetä taskussa
- kädet pestään aina jälkeenpäin saippualla ja vedellä

On tärkeää, että sekä lapset että päiväkotihenkilöstö pesevät kätensä yskimisen, aivastamisen ja nenäliinan käytön jälkeen.

7. Wc-käyntien hygienia – wc-toimet

7.1 Lapset jotka käyvät wc:ssä itsenäisesti

- lapsi käy wc:ssä aikuisen valvonnassa
- wc:tä käyttää yksi lapsi kerrallaan – ei useita samaan aikaan
- lasta opetetaan koskemaan wc-istuimen nuppia, hanaa ja saippuaa “puhtaalla kädellä”
- wc huuhdellaan ennen käsienspesua
- henkilöstö valvoo, että lapsi pesee kädet wc-käynnin jälkeen
- kun henkilöstö auttaa pyyhkimisessä, käytetään suojakäsineitä – käsienspesu jälkeenpäin
- wc-istuimen/-renkaan puhtaus tarkistetaan - tarvittaessa siivous/puhdistus

7.2 Pottaikäiset

- lapsi käy potalla wc-tiloissa ja henkilöstö valvoo potan käyttöä
- suositellaan, että lapsilla on omat nimetyt potat

- potta tyhjenetään pönttöön ja huuhdellaan välittömästi käytön jälkeen – käytetään suojakäsineitä, käsienpesu jälkeenpäin
- erilliset pesualtaat pyllynpesua ja käsienpesua varten – muussa tapauksessa käsienpesuallas tulee puhdistaa huolellisesti käytön jälkeen
- lasten ja henkilöstön huolellinen käsienpesu, tarvittaessa käsihuuhe henkilöstölle

7.3 Vaippaikäiset

- vaipanvaihtoon sisältyy aina käsien ja ympäristön likaantumisen riski
- henkilöstö käyttää suojakäsineitä
- oma hoitopöytä, tilat vaipanvaihdolle, alustan tulee olla puhdistettavaa materiaalia, käytetään kertakäyttösuojia
- vaipanvaihto sylissä – käytä suojana pyyheliinaa, kertakäyttöistä esiliinaa tai suojatakkia
- lapsen likaiset vaatteet laitetaan muovipussiin, joka suljetaan ja lähetetään vanhempien mukana kotiin
- likainen vaippa kääritään rullalle ja laitetaan välittömästi kannelliseen roskakoriin, jossa on muovipussi – suositellaan jalalla avattavaa roskakoria – likaista vaippaa ei laiteta koskaan lattialle tai pöydälle
- pylly pestään juoksevalla vedellä erillisessä pesualtaassa, ei käsienpesualtaassa
- kuivaamiseen käytetään paperipyyhkeitä, tarvittaessa voidaan käyttää kangaspyyhettä, joka laitetaan pyykkiin **välittömästi** käytön jälkeen
- suojakäsineet riisutaan ja laitetaan roskiin
- lapset ja henkilöstö pesevät kätensä, henkilöstölle käsihuuhe
- hoitopöytä ja alusta puhdistetaan, kertakäyttöalusta roskiin – puhdistuksessa käytetään uusia suojakäsineitä, tarvittaessa eritahrojen desinfektio
- pesuallas ja hana puhdistetaan huolellisesti – huom. suihkun kahva
- hyvä käsihygienian pintojen puhdistuksen jälkeen

8. Hygienia päivälevolla

8.1 Vuodevaatteet

- lapsilla tulee olla omat paikat päivälepoa varten
- lapsilla tulee olla henkilökohtaiset vuodevaatteet
- henkilökohtaiset tyynyliinat vaihdetaan joka viikko ja henkilökohtaiset lakanat joka toinen viikko
- ellei henkilökohtaisia vuodevaatteita käytetä – **vuodevaatteet vaihdetaan joka päivä**
- patjat suojataan irrotettavilla, pestävillä suojuksilla, jotka puhdistetaan joka toinen kuukausi
- patjat imuroidaan tarvittaessa
- tyynyjä ei saa pinota päällekkäin säilytystä varten

- suositeltavaa, että vuodevaatteita säilytetään lapsen omassa sängyssä tai nimellä merkityssä pussissa
- tekstiilit suositellaan puhdistettavaksi vähintään 60 °C:ssa.

8.2 Tutin käyttö

Tutin käytöstä päivähoitossa sovitaan vanhempien kanssa. Tutin käyttöä suositellaan vain päivälevon aikana.

- vanhemmat kirjoittavat lapsen nimen tuttiin
- lapsen tuttia säilytetään päivähoiton yksikössä nimellä merkityssä kannellisessa rasiassa
- vanhemmat vastaavat siitä, että tutti on ehjä ja että se pestään säännöllisesti kaksi kertaa viikossa.

9. Hygienia leikeissä

Uusia leluja hankittaessa tulee kiinnittää huomiota niiden turvallisuuteen, vesipestävyteen ja hyvään puhtaanapitoon. On tärkeää hankkia leluja, jotka on helppo puhdistaa ja jotka kestävät vesipesua ja desinfiointia. Lasten tulee välttää omien lelujen viemistä päivähoitoon. Jos lapsi vie omia leluja, tulee vanhempien vastata lelun puhdistamisesta etukäteen ja jälkepäin.

Puhdistus:

• kovat lelut, joita lapset laittavat suuhun • muut kovat lelut, joita käytetään paljon • pehmeät lelut, lelut jotka eivät kestä vesipesua • pehmeät lelut, jotka kestävät vesipesua • vesilelut, leikkikeittiöt • muovailuvaha	puhdistus päivittäin, tarvittaessa välittömästi puhdistus kerran viikossa, tarvitt. päivittäin viikkolepo – poistetaan käytöstä 1 - 4 viikoksi ennen uutta käyttöä ohjeiden mukainen puhdistus kerran viikossa, tarvittaessa päivittäin puhdistus/kuivaus käytön jälkeen vaihdetaan säännöllisesti, ei pidä käyttää epidemioiden aikana

Puhdistusaineet

- heikosti emäksinen puhdistusaine
- tarvittaessa desinfektioaine
- konepesu lelun sietämässä lämpötilassa. Myös kovia leluja voi pestä koneessa. Käytetään pesupussia.

10. Lapsen sairastuessa

- tiedustele lapsen vointia päivittäin – vanhempien vastuu

- jos lapsella on infektiioireita, hänen tulee jäädä kotiin – mieluummin pois alussa kuin lopussa, koska tartuntariski on suurin alkuvaiheessa
- lapsen sairastuessa yksikössä hänet tulee pitää erillään muista lapsista
- lapsi tulee hakea pois päiväkodista hänen voinnistaan riippuen – myös epidemioiden ehkäisemiseksi
- lapsen tulee jäädä kotiin, jos hänellä on kuumetta tai jos hän ei jaksaa osallistua toimintaan oireidensa vuoksi. Vaatii yksilöllistä harkintaa.
- Eräät taudit/infektiot vaativat, että lapsi jää määrääjäksi kotiin tartunnan leviämisen ja epidemian ehkäisyn vuoksi. Eräät taudit/infektiot tarttuvat jonkin aikaa jälkeenpäin. Ks. suositeltuja eristysaikoja koskeva liite. Vanhemmille tiedotetaan eristysajoista.
- Ks. liite 1. *Sairaiden lasten eristysajat* (sisältyy liitteeseen *Tietoa päivähoidossa olevan lapsen vanhemmille*)

11. Epidemiaepäily

Lapsen yleistila tulee ottaa aina huomioon. Jos usea lapsi sairastuu samanlaisiin oireisiin samaan aikaan, saattaa kyseessä olla epidemia.

Epidemiaepäilyssä on hygieniasuosituksia noudatettava tarkasti ja hygieniaa tehostetaan varhaisessa vaiheessa. Tarvittaessa otetaan yhteys nimettyyn terveydenhoitajaan tai tartuntatautien yhdyshenkilöön alueella.

12. Suolistoinfektiot - gastroenteriitit

Ihmisen suolistossa on runsaasti bakteereja. Suolistoflooran tasapainon häiriintyminen voi aiheuttaa ripulia ja oksentelua. Syynä voi olla bakteeri tai virus. Eräät suolistoinfektiot tarttuvat erittäin herkästi. Tartuntatietä on lähinnä kosketustartunta käsien tai eritteiden kautta. Jos lapsi sairastuu päivähoidossa, tulee hygieniaa tehostaa tartunnan leviämisen ehkäisemiseksi. Hyvä käsihygienia, suojakäsineiden käyttö eritteitä kosketettaessa, huolellinen eritetahrojen desinfiointi sekä wc-tilojen ja kosketuspintojen tehostettu siivous. Sairastunut lapsi tulee pitää erillään muista lapsista. Lasten ja aikuisten sairastuessa ripuliin on riittävän pitkä toipilasaika tärkeää ennen työhön/päivähoitoon paluuta. Suosituksena on, että lapsi/henkilöstö jää kotiin **1-2 oireettomaksi** päiväksi ehkäistäkseen muiden sairastumisen.

13. Streptokokkien aiheuttamat infektiot, ryhmä A (*Streptococcus pyogenes*)

A-streptokokkibakteeri aiheuttaa lähinnä nielutulehduksia (angiina/nielurisatulehdus) ja ihoinfektioita (märkärupi, tulirokko). Bakteeri voi esiintyä nielussa myös oireettomana. Streptokokit leviävät nielu- ja ihoinfektioista pisara- ja kosketustartunnassa. Nieluinfektiot ja tulirokko tarttuvat jo viikkoa ennen oireiden ilmenemistä, märkärupi vasta oireiden ilmetessä. Sen vuoksi on tärkeää, että päivähoidossa kiinnitetään joka päivä huomiota tavanomaisiin hygieniaperiaatteisiin, kuten hyvään käsihygieniaan, eritetahrojen desinfiointiin ja kosketuspintojen ja lelujen huolelliseen puhdistamiseen.

Streptokokki-infektioita saattaa esiintyä epidemiana päivähoidossa. Kyse on **epidemiasta**, kun **kuukauden aikana ilmenee kaksi (pienessä ryhmässä) tai useampia streptokokki-infektiotapauksia. Epidemiaepäilystä** ilmoitetaan alueen tartuntatautivastaavalle lääkärille.

Todettaessa useita tapauksia samasta infektiosta (epidemia) otetaan näytteet vain oirehtivalta henkilöstöltä (työterveyshuollon kautta) ja oirehtivilta perheenjäseniltä. Positiivisen viljelynäytteen antavia ja mainitulla tavalla oirehtivia hoidetaan antibiooteilla. Epidemian jatkuessa kyseeseen voi tulla tartuntatautivastaavan lääkärin määräämiä lisänäytteitä. Streptokokki-infektioon sairastuneet voivat palata työhön/päivähoitoon vuorokauden kuluttua hoidon aloittamisesta.

14. Moniresistentin bakteerin kantajat

Ihmisen elimistössä on normaalisti runsaasti bakteereja, jotka ovat meille tärkeitä. Tärkeiden bakteerien joukossa saattaa olla tartuntavaarallisia bakteereja ilman, että ihmisellä on infektio-oireita. Oireettomina saatamme siirtää näitä bakteereja muihin ihmisiin. Sen vuoksi on tärkeää seurata aina tavanomaisia hygieniaohjeita ja ilmoitettuja eristysaikoja (ks. liite). Tämä koskee sekä henkilöstöä, lapsia että vanhempia.

Resistenttien bakteerien eli yleisimmille antibioottityypeille vastustuskykyisten bakteerien esiintyvyys on lisääntynyt (esim. MRSA, ESBL). Päivähoitolapset tai henkilöstö voivat olla näiden bakteerien kantajia. Tavanomaisia hygieniatoimenpiteitä noudatettaessa tartunnan leviämisen riski on pieni.

Infektio-oireisten lasten ja moniresistentin bakteerin kantajien tulee jäädä aina kotiin, kunnes infektio-oireet ovat päättyneet.

15. Päätäit, syyhypunkki, kihomadot

Päätäin, syyhypunkin ja kihomadon munat saattavat elää useita päiviä pölyssä, pinnoilla, vaatteissa ja kynsien alla, jolloin ne muodostavat tartuntariskin muille. Jos päivähoidossa/ryhmässä todetaan täi- tai kihomatotapaus, tulee vanhemmille tiedottaa asiasta yleisesti. Jos kihomatotapauksia on useita, saattaa koko ryhmän hoitaminen olla tarpeen. Sama koskee syyhytapauksia. Sekä päätäit, syyhypunkki että kihomadot tarttuvat kosketustartunnassa. Hyvä käsihygienia, lyhyet kynnet ja vaatteiden/vuodevaatteiden puhdistus ehkäisevät leviämistä tehokkaasti. Epidemian aikana tulee kiinnittää erityistä huomiota siivoukseen. Todettaessa päätäitä, syyhyä tai kihomatoja on tärkeää, että asiasta tiedotetaan koko perheelle ja se saa ohjeiden mukaisen hoidon. Lapsi voi palata päivähoitoon hoidon jälkeen.

Ks. liite 5. *Tietoa päätäiden hoidosta*

16. Veren välityksellä tarttuvat infektiot (hepatiitti B, hepatiitti C, HIV)

Terve, ehjä iho antaa hyvän suojan veren ja verisen eritteen välityksellä tarttuvia infektioita vastaan. Verta, verisiä eritteitä, likaisia ruiskuja ja neuloja tulee aina käsitellä varovasti. Veritahrat poistetaan

pinnoilta välittömästi (ks. eritetahradesinfektio). Likaisia neuloja ym. käsitellään varovasti ja ne laite-
taan tukevaan jäteastiaan ja hävitetään erityisjätteenä.

Hepatiitti B, hepatiitti C ja Hi-virus tarttuvat veren välityksellä, kun tartuttavaa verta joutuu toisen henkilöstön elimistöön ihon, limakalvojen, haavojen ym. kautta. Tartuntariski on erittäin vähäinen päivähoidossa. Hepatiitti ja HIV eivät tartu tavallisessa sosiaalisessa kanssakäymisessä.

Tartuttavan hepatiitti-kantajan tulee noudattaa tartunnan leviämisen ehkäisemisestä annettuja ohjeita. Puhdista pienet haavat ja peitä ne sidoksella. Pakkaa veriset sidokset erilliseen muovipussiin ennen kuin laitat ne roskiin. Hepatiitin kantajan tulee käyttää henkilökohtaisia hygieniatarvikkeita, hius-
harjoja, ompeluvälineitä, teräviä välineitä ja muita välineitä, joista voi syntyä haavoja muille. Niitä ei pidä lainata muilta lapsilta. Lapset voivat jatkaa päivähoidossa käymistä entiseen tapaan.

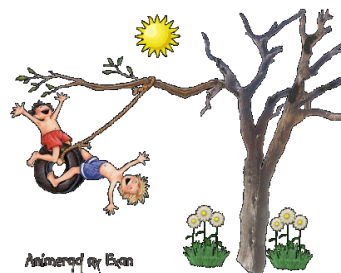
Päivähoitohenkilöstö käyttää tavallisia kertakäyttökäsineitä koskettaessaan verta, verisiä ja eritteisiä haavasidoksia, nenäliinoja ym. Veriset lakanat ja vaatteet esipestään koneessa kylmällä vedellä ja pesuaineella. Sen jälkeen tavallinen pesu vaatteen sietämässä lämpötilassa. Ellei konepesu ole mahdollinen, käytetään vaatteiden käsinpesussa talouskäsineitä.

B-hepatiittitartunnan ehkäisemistä varten on rokote.

Kun sattuu tapaturma (puremisvamma, neulanpisto ym.), johon sisältyy tartuntariski, on syytä ottaa **välittömästi** yhteys tk-vastaanottoon/päivystykseen tartuntavaaran arvioimiseksi ja jatkotoimenpiteitä varten.

Ensiapu

- huuhtelee pistokohta/haava vedellä
- haudo pistokohtaa käsihuuhteella n. 2 min. - **aikuiset**
- **älä** paina tai purista haavaa/pistokohtaa
- huuhtelee limakalvot, suu ja silmät paljaalla vedellä
- **HETI** yhteys tk-vastaanottoon/päivystykseen tartuntariskin arviointia varten
Tartuntariskin arvioi aina lääkäri.
- Veriroiskeet **terveellä, ehjällä iholla** – pese saippualla ja vedellä – **ei muita toimenpiteitä**

Lähteet

Infektoriskin vähentäminen päivähoidossa STM 2005

Hoitoon liittyvien infektioiden torjunta Kuntaliitto 2010

www.extranet.vaasankeskussairaala.fi – sairaalahygienia